

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1512/2022
05.05.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Катарине Манојловић Андрић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Мирко Стефановић адвокат из ..., против тужене Републике Србије – Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво са седиштем у Београду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизијама тужиоца и тужене изјављеним против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 679/21 од 10.02.2021. године, у седници већа одржаној дана 05.05.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољена ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 679/21 од 10.02.2021. године, дела првог става изреке којим је одбијена жалба тужиоца.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 679/21 од 10.02.2021. године у преосталом делу првог и другом ставу изреке, тако што се **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Првог основног суда у Београду П 36671/19 од 01.10.2020. године у делу првог става изреке којим је одбијен тужбени захтев за накнаду нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе у износу од 200.000,00 динара са законском затезном каматом од подношења тужбе и другом ставу изреке.

ОДБИЈА СЕ захтев тужиоца за накнаду трошкова поступка по ревизији.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да на име трошкова поступка по ревизији исплати туженој износ од 18.000,00 динара у року од 15 дана од достављања преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 36671/19 од 01.10.2020. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужена на исплату накнаде нематеријалне штете за душевне болове због неоснованог лишења слободе у износу од 2.000.000,00 динара са законском затезном каматом од подношења тужбе до исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да накнади туженој трошкове парничног поступка у износу од 52.500,00 динара у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 679/21 од 10.02.2021. године, ставом првим изреке, преиначена је пресуда Првог основног суда у Београду П 36671/19 од 01.10.2020. године у ставу првом изреке тако што је делимично усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове због неоснованог лишења слободе исплати тужиоцу износ од 200.000,00 динара са законском затезном каматом од 01.10.2020. године до исплате док је у преосталом делу, за износ од 1.800.000,00 динара са законском затезном каматом на тај износ од подношења тужбе до исплате, наведена пресуда потврђена и у том делу жалба тужиоца одбијена, а захтев тужиоца за исплату законске затезне камате на досуђени износ од 200.000,00 динара за период од подношења тужбе до 30.09.2020. године одбијен као неоснован. Ставом другим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставу другом изреке пресуде Првог основног суда у Београду П 36671/19 од 01.10.2020. године, тако што је обавезана тужена да на име накнаде трошкова првостепеног и другостепеног поступка исплати тужиоцу износ од 150.600,00 динара у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену ревизије су благовремено изјавиле обе странке због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, а тужилац и због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања.

Према одредби члана 403. став 3. ЗПП, ревизија није дозвољена у имовинскоправним споровима ако вредност предмета спора побијаног дела не прелази динарску противвредност од 40.000 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе. У овом случају, вредност предмета спора побијаног дела другостепене пресуде којим је одбијена тужиочева жалба износи 1.800.000,00 динара и нижа је од динарске противвредности 40.000 евра на дан подношења тужбе, меродавне за дозвољеност ревизије у смислу наведене законске одредбе.

Из тог разлога, на основу члана 410. став 2. тачка 5. и члана 413. ЗПП одлучено је као у првом ставу изреке.

Одлучујући о ревизији тужене, на основу члана 403. став 2. тачка 2. и члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужене основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Ревизијом тужене посебно се не указује на друге битне повреде одредаба парничног поступка због којих се, под условима из члана 407. став 1. тачке 2. и 3. ЗПП, овај правни лек може изјавити.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоцу је оптужницом Кт 108/04 од 28.01.2007. године стављено на терет извршење кривичног дела злоупотребе службеног положаја из члана 359. став 4. у вези са ставовима 3. и 1. Кривичног законика. Решењем Вишег суда у Смедереву од 09.05.2011. године, донетим на предлог јавног тужиоца од 04.04.2011. године, тужиоцу је одређен притвор из разлога предвиђеног чланом 142. став 1. тачка 1) Законика о кривичном поступку (важећег у

време подизања оптужнице), јер је закључено да се оптужени крије и онемогућава несметано вођење кривичног поступка. Одређивање притвора образложено је тиме што тужиоцу, који је у истражном поступку био упозорен на дужност да обавести суд о свакој промени своје адресе, нису могли бити уручени позиви на две адресе у Београду на којима није становао, али и тиме што су три од више ангажованих бранилаца отказала пуномоћја зато што нису могли да ступе у контакт са властодавцем. По доношењу овог решења Виши суд у Смедереву је 12.05.2011. године расписао и потерницу. Тужилац је лишен слободе 11.06.2012. године, по потерници Вишег суда у Београду К 55/03 од 08.10.2005. године и у притвору је провео 76 дана, а затим је поново притворен по потерници Основног суда у Сремској Митровици од 16.01.2012. године и у притвору је провео још 10 дана, до 05.10.2012. године. Решењем ванрасправног већа Вишег суда у Смедереву Кв 323/12 од 07.10.2012. године тужиоцу је одређен притвор у трајању од 2 месеца из разлога превиђеног чланом 142. став 1. тачка 1) Законика о кривичном поступку, стим што се притвор рачуна од 05.10.2012. године. Тужиоцу је притвор из истог разлога више пута продужаван, све до 22.04.2013. године када је укинут решењем К 92/10 од истог датума и замењен мером забране напуштања боравишта. Правноснажном пресудом Вишег суда у Смедереву К 25/16 од 23.05.2017. године тужилац је ослобођен од оптужбе. Тужилац је 13.11.2017. године поднео Министарству правде захтев за накнаду штете због душевних болова услед неоснованог лишења слободе.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је применом одредбе члана 584. став 2. Законика о кривичном поступку одбио тужбени захтев. По налажењу тог суда, тужилац је својим поступцима – непријављивањем податка о промени пребивалишта и избегавањем контаката са својим браниоцима настојао да избегне пријем позива и тако проузроковао лишење слободе, због чега му у смислу наведене законске одредбе не припада право на накнаду штете без обзира што се налазио у притвору, а кривични поступак против њега правноснажно окончан ослобађајућом пресудом.

По становишту другостепеног суда, тужилац је лице које се сматра неосновано лишеним слободе у смислу члана 584. став 1. Законика о кривичном поступку јер је кривични поступак против њега правноснажно окончан ослобађајућом пресудом. Не улазећи у оцену разлога због којих је притвор одређен, тај суд је закључио да је исти трајао несразмерно дуго (200 дана) и да је ова мера обезбеђења присуства окривљеног у кривичном поступку могла бити замењена блажом мером, што указује на неправилан рад органа тужене и основ за накнаду штете у складу са чланом 172. Закона о облигационим односима. Поступци тужиоца због којих му је притвор одређен, по схватању другостепеног суда, морају се ценити само као његов допринос насталој штети, приликом одређивања правичне новчане накнаде која му припада због неправилног и незаконитог рада државног органа. Из тих разлога, првостепена пресуда је делимично преиначена и на основу члана 200. Закона о облигационим односима тужиоцу досуђена накнада нематеријалне штете за душевне болове због неоснованог лишења слободе у износу од 200.000,00 динара са законском затезном каматом од дана пресуђења.

Изложено правно становиште другостепеног суда није правилно, тако да се основано ревизијом тужене указује на погрешну примену материјалног права.

Одредбом члана 560. Законика о кривичном поступку, важећег у време покретања кривичног поступка против тужиоца, поред осталог било је прописано: да право на накнаду штете припада и лицу које је било у притвору, а није дошло до покретања кривичног поступка или је поступак обустављен правноснажним решењем, или је правноснажном пресудом ослобођено од оптужбе или је оптужба одбијена (став 1.); да накнада штете не припада лицу које је својим недозвољеним поступцима проузроковало лишење слободе (став 3.); да ће се у поступку за накнаду штете у случајевима из става 1. и 2. тог члана сходно примењивати одредбе главе 24. тог Закона (став 4.). Готово истоветне одредбе садржи члан 584. сада важећег Законика о кривичном поступку.

Законом о облигационим односима прописано је да се одредбе тог закона примењују на облигационе односе који се уређују другим савезним законима, у питањима која нису уређена тим законом (члан 23.), као и да правно лице одговара за штету коју његов орган проузрокује трећем лицу у вршењу или у вези са вршењем својих функција (члан 172. став 1.).

Следствено изложеном, из одредбе члана 23. Закона о облигационим односима произилази да одредбе Законика о кривичном поступку о накнади штете због неоснованог лишења слободе, односно неосноване осуде, као одредбе посебног закона дерогирају примену опште одредбе члана 172. став 1. тог Закона. Према тим одредбама, тужилац спада у законску категорију лица неосновано лишеног слободе (неосновано притвореног лица) и њему би начелно припадало право на накнаду штете, у смислу чланова 14. и 560. став 1. тачка 1) Законика о кривичном поступку. Међутим, одредбама тог Закона прописана је и општа законска негативна претпоставка која искључује право на накнаду штете због неоснованог лишења слободе притвореном лицу које је својим недозвољеним поступцима проузроковало лишење слободе. Постојање недозвољених поступака којим је окривљени проузроковао лишење слободе је фактичко питање које се цени у сваком конкретном случају, утврђивањем радњи и поступака због којих му је притвор одређен.

У овом случају, тужилац није пријавио промену свог пребивалишта, односно боравишта иако је на такву дужност био упозорен и пре подизања оптужнице – током истражног поступка, због чега му позиви за главне претресе нису могли бити достављени. Промена тужиоцевог пребивалишта била је и разлог да три од више ангажованих бранилаца откажу пуномоћје због немогућности контакта са својим властодавцем. Против тужиоца покренута су још два кривична поступка пред Вишим судом у Београду и Основним судом у Сремској Митровици у којима он такође није био доступан, због чега су оба суда одредила притвор и расписала потерницу.

Из наведених разлога, по схватању ревизијског суда, тужилац је својим радњама и поступцима скривио одређивање притвора, па је другостепеном пресудом у делу којим је преиначена пресуда првостепеног суда погрешно примењено материјално право и практично дезавуисана одредба члана 560. став 3. Законика о кривичном поступку, односно члана 584. став 2. сада важећег Законика о кривичном поступку. Због тога је другостепена пресуда у делу који се побија ревизијом тужене преиначена и применом члана 416. став 1. ЗПП одлучено као у другом ставу изреке.

Одлука о трошковима поступка по ревизији, садржана у трећем и четвртом ставу изреке, донета је на основу члана 165. став 1. и 2. у вези члана 153. став 1. ЗПП. Тужилац није успео у поступку по ревизији па зато нема право на трошкове тог поступка, а туженој су досуђени трошкови за састав ревизије у износу од 18.000,00 динара, у висини награде прописане Адвокатском тарифом за вредност предмета спора побијаног дела (200.000,00 динара).

Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.

За тачност отправака
Управитељ писарнице
Марина Антонић